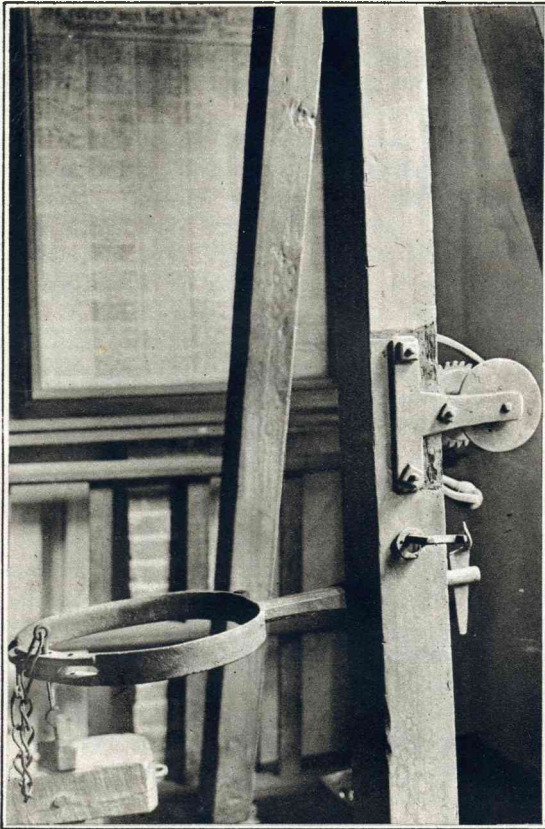

drinken, vieren deelen en zelfs koken. Maar zooals gezegd, Meister Franz was een humaan mensch en de vroede rechters van Neurenberg schijnen daarmee rekening te hebben gehouden.

Het toepassen der martelingen om verdachten tot bekentenis te brengen behoorde ook tot de bezigheden van den beul. Zij werden als zóó vanzelfsprekend beschouwd, dat zelf onze humane Meister Franz daartegen nooit eenig bezwaar heeft gemaakt. Zelfs is gebleken, dat de folterkamer van Neurenberg een der gruwzaamste van Europa was. Meister Franz zelf vertelt in zijn dagboeken van zijn werkzaamheden als folte-

DE RING aan de galg, waarin ter dood veroordeelden vóór de executie werden ingesloten.

raar... niets. Wel krijgen we een nauwkeurig verslag van de „lichtere” straffen welke hij toepaste.

Meineed en vredebreuk werden gestraft met het afkappen van eenige vingers of een der handen. Die bedrog in den handel pleegden of zich schuldig maakten aan kleine diefstallen, kregen daarvan een levenslange herinnering mee in den vorm van een brandmerk. Meister Franz plaatste dat bij voorkeur op de wang.

Iedere stad had haar eigen brandmerk. Zij, die binnen de rechtspalen van Neurenberg hun vingers niet konden beheerschen, droegen er een mee in den vorm van een arend. Geeseling, — de straf voor verschillende kleine vergripen, — werd zeer veelvuldig toegepast; volgens de annalen, waaruit we bezig zijn te putten, vormden zij voor den Neurenberger beul een bijna dagelijksch werk.

Dat de strenge lijfstraffen dier tijden toch dikwijls niet in staat waren de misdadigers blijvend op het pad der deugd terug te voeren, moge wellicht onwaarschijnlijk schijnen, maar de gedenkschriften van verscheidene beulen toonen het ons aan. Merkwaardig is in dit opzicht de door den Gentschen beul verhaalde historie van een

jongmensch dat in 1639 tot een ontijdig einde kwam. De man werd in Januari te Gent gegeeseld, nog eens in Mei en vervolgens weer in December, Januari en Juni daaropvolgend. Waarschijnlijk om dezen vasten klant kwijt te raken, werd hij in laatstgenoemde maand voor twintig jaar verbannen. Maar ondanks zijn onprettige ervaringen scheen hij toch aan Gent te hechten, want in Augustus werd hij weer in de stad aangetroffen. Hij werd opnieuw gegeeseld en voor veertig jaar verbannen. Doch in November was hij weer in Gent. Ditmaal werd hem een dubbele portie toegediend waarna de beul hem in den letterlijken zin van het woord de stad uitsloeg, thans voor den tijd van vijftig jaar. Desondanks bevond hij zich in Januari daarop weer binnen de stedelijke rechtspalen; de straf werd herhaald en de tijd der verbanning bleef op denzelfden tijdsduur bepaald.

Nu scheen de goede stad Gent toch haar magische bekoring voor hem verloren te hebben want geeselen en brandmerken hadden kort daarna plaats in Lille en Brussel. De beul van Gent heeft, blijkbaar den man, met wien hij ambtelijk zoo dikwijls kennis had gemaakt, in 't oog gehouden; in zijn journaal vermeldt hij tenminste dat de jonge man een jaar later in Brussel, waar men niet zoo lankmoedig was als te Gent, werd onthoofd.

Uit de 18e eeuw is ons een ander belangwekkend dagboek bewaard gebleven, dat van Franz Joseph Wohlmuth, den beul van Salzburg. Evenals Schmidt, heeft hij aantekening gehouden van al zijn executies, waarvan de eerste uitgevoerd werd toen hij zijn ambt op negentienjarigen leeftijd aanvaarde en de laatste zestig jaren later, toen hij als negen en zeventigjarige een moeder-moordenaar onthoofdde. Zijn dagboek vermeldt niet zooveel terechtstellingen als dat van Meister Franz; in die zestig jaren bedroeg het getal zijner slachtoffers slechts twee en negentig.

Hetgeen zoowel kan wijzen op het deugdzzaam leven der Salzburger als op een milde wetgeving.

Tot denzelfden tijd behoort ook Karl Huss, de beul van Eger, die behalve een bekwaam scherpreechter ook een ontwikkeld man was. Hij werd in 1761 geboren als zoon van den beul van Brüx, maar verhuisde later naar Eger, waar hij omstreeks 1780

zijn oom als scherpreechter opvolgde. Maar reeds vrij kort daarna, in 1787, werd de doodstraf in Eger afgeschaft. En daar

de beul geen genoeg scheen te nemen met geeselen en brandmerken, nam Karl Huss zijn ontslag. Hij ging zich daarna meer wetenschappelijk toeleggen op de studie der anatomie — waarmee iedere beul wel eenigszins vertrouwd was — en heeft het daarin tot een beduidende hoogte gebracht. Bovendien slaagde hij er in een rijk huwelijk te sluiten, zijn sociale positie was daardoor verzekerd en deze werkelijk veelzijdig ontwikkelde man raakte bevriend met verschillende groote mannen van zijn tijd. Goethe o.a. was jarenlang een groot vriend van hem.

De beul van Rothenburg, die aldaar in de eerste helft der 16e eeuw werkzaam was, verhaalt in zijn dagboek, dat hij in 1525 door de wanhoop van een moordenaar, die hij moest terechtstellen, zoo bewogen werd dat hij haar van den dood redde door haar te huwen. Men weet, dat het in die tijden mogelijk was een ter dood veroordeelde aan zijn straf te onttrekken, indien, bij het bestijgen van het schavot, iemand uit het aanwezige publiek verklaarde hem of haar tot echtgenoot(e) te willen nemen. Dat de beul zelf op deze wijze een veroordeelde redde, is een uniek geval gebleven — De Rothenburgsche scherpreechter schijnt een bijzonder medelijdend man te zijn geweest — maar uit de verschillende dagboeken blijkt dat verscheidene keeren een terechtstelling wegens het bekend maken van een voorgenomen huwelijk overbodig werd.

Dezelfde Rothenburgsche scherpreechter vertelt in dit genre een geval, dat niet onvermakelijk is. Een jong meisje bood hart en hand aan een dief, die op 't punt stond opgehangen te worden; de eerste trede van de fatale ladder had hij reeds betreden. Hij staarde haar eenige oogenblikken aan — en ging toen zwijgend verder de ladder op.

Tegenover alle ellende, waarvan de dagboeken der beulen uiteraard verhalen, is het dubbel aangenaam hier en daar iets te lezen, dat niet vrij is van zekeren humor. Men kent het eigenaardig spottend vernuft der middeleeuwen; ook in hun straffen kwam dit uit. — Zoo werden vrouwen, die den goeden naam hunner stadsgenooten beklad hadden, de mond gesloten met een instrument, dat het best te vergelijken is met onze tegenwoordige waschknippen, en zoo door de straten gevoerd. Openbare dronkaards werden te pronk gesteld, opgesloten in een groot vat, waar het hoofd juist bovenuit stak.

EEN MODERNE BEUL.
Anton Kozarek, de tegenwoordige beul van Hongarije.